

De grauwsluier in het voorgezet onderwijs

Citation for published version (APA):

Claessen, J. F. M. (2017). *De grauwsluier in het voorgezet onderwijs*. 1-21. Paper presented at Tien jarig bestaan van VO-school Niekke in Roermond, Roermond, Netherlands.

Document status and date:

Published: 10/03/2017

Document Version:

Early version, also known as pre-print

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

<https://www.ou.nl/taverne-agreement>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

pure-support@ou.nl

providing details and we will investigate your claim.

Downloaded from <https://research.ou.nl/> on date: 27 Feb. 2023

Open Universiteit
www.ou.nl

DIA INVOEGEN MET BERGWEG (6)

Ik zal u niet vermoeien met alle resultaten, maar voor we aan het verhaal van de grauwsluiër beginnen enkele highlights:

DIA INVOEGEN OVER BALANS (7)

Schoolloopbaan vier jaar na verlaten PO

- * 56% in schooltype conform advies van basisschool
- * 12% gedoubleerd
- * 13% “opgestroomd”
- * 19% “afgestroomd”

Voorwaar geen cijfers waar je de vlag voor uitsteekt, maar dat is bekende stof en momenteel nog veel actueler dan toen waar schooladvies en CITO nog hand in hand gingen en de neerwaartse trend van verdwijnende brugklassen nog in de kinderschoenen stond.

DIA INVOEGEN ONGELIJKE KANSEN (8)

De kansen op doubleren, opstroom en afstroom zijn niet gelijk verdeeld: opleidingsniveau van de ouders, niet-westerse etniciteit van de ouders en geslacht (jongens!) zijn negatieve voorspellers. Ook dat is bekend.

Over deze ongelijke onderwijskansen zouden we natuurlijk uren kunnen vullen, maar dat gaan we niet doen AFGEZIEN van de opmerking dat achter educatieve achterstand een hele gradatie schuil gaat. Als jongens iets lager eindigen op de hoogste sport van educatieve ladder (minder HO-diploma's), dan is er meer aan de hand: ze studeren ook langer / ze doubleren meer / ze stromen meer af / ze hebben meer ordeproblemen en schorsingen in het onderwijs / ze vallen meer uit (VSV) en last but not least ze lopen ook nog meer kans op jeugdcriminaliteit. Die negatieve spiraal geldt niet alleen voor de generatie hic et nunc, maar ook voor hun kinderen. Ouders die gekneusd en gekraakt uit het onderwijs komen, zullen hun educatieve frustraties niet onthouden aan hun kinderen met alle gevolgen van dien.

DIA INVOEGEN OVER KENNISONTWIKKELING (9)

DIA INVOEGEN OVER AANTAL LEERLINGEN PO-3 EN VO-3 (10)

Dan de leerprestaties in VO-3. Er is een toets afgenomen voor begrijpend lezen en een toets voor wiskunde/rekenen.

DIA INVOEGEN OVER TOETSEN (11)

Scores op begrijpend lezen en wiskunde/ rekenen VO-3

- * Scores Vwo > Havo > Vmbo-gl/tl > Vmbo-bb/kb
- * bij begrijpend lezen meisjes hoger dan jongens

- * bij wiskunde / rekenen jongens hoger dan meisjes
 - * westerse etniciteit hoger dan niet-westerse etniciteit
 - * hoger opleidingsniveau hoger dan lager opleidingsniveau
- Ook dit is een bekend patroon.

MAAR NU NAAR DE GRAUWSLUIER!

DIA INVOEGEN OVER VERANDERING (12)

Bij de leerlingen in VO-3 zijn acht niet-cognitieve variabelen afgenomen. Daarnaast zijn de scores uit leerjaar 8 bekend.

DIA INVOEGEN OVER DE 8 VARIABELLEN (13)

Het gaat om de volgende variabelen:

- * Competentiemotivatie
- * Prestatiemotivatie
- * Sociale motivatie
- * Extrinsieke motivatie
- * Welbevinden met docenten
- * Welbevinden met klasgenoten
- * Taak oriëntatie en
- *Self-efficacy

(Voor tekst en uitleg van de instrumenten zie blz 23-24 rapport)

Hoe is nu de ontwikkeling op deze schalen van PO-8 naar VO-3?

DIA INVOEGEN OVER SCORES PO-8 en VO-3 (14)

Ontwikkeling non-cognitieve variabelen van PO-8 naar VO-3

	PO-8	VO-3	P
* Competentiemotivatie	3,75	3,30	<,001
* Prestatiemotivatie	2,06	2,13	,004
* Sociale motivatie	3,45	3,19	<,001
* Extrinsieke motivatie	2,81	2,66	<,001
* Welbevinden met docenten	3,69	3,18	<,001
* Welbevinden met klasgenoten	4,20	3,95	<,001
* Taak oriëntatie en	3,94	3,43	<,001
*Self-efficacy	3,69	3,52	<,001

DIA INVOEGEN OVER VERBAZING (15)

Dit zijn scores die minimaal tot nadenken stemmen. Wat is hier aan de hand? Wat is dit voor een onderwijs dat na drie jaar erin “slaagt” het sociaal-emotionele welbevinden en de motivatie van onze leerlingen negatief te beïnvloeden?

(GION ook onderzocht of de ontwikkeling van de scores in PO-8 en VO-3 op deze acht variabelen samenhang vertoonde met sekse / etnische herkomst / opleidingsniveau van de ouders. Dat blijkt maar heel incidenteel het geval te zijn. Het cluster van motivatie, welbevinden etc. meet dus iets anders als leerprestaties).

DIA INVOEGEN OVER EXTERNE VERKLARINGEN (16)

Mijn **eerste reactie** was dat kan niet waar zijn. De gebruikte schalen zullen wel niet deugen. Als je dan gaat kijken blijkt het veelal te gaan om al langer bestaande, solide instrumenten die al vaker gebruikt zijn en die ook hier van voldoende betrouwbaarheid zijn. Er is dus meer aan de hand.

De **volgende reactie** was dat bij nader inzien het niet zo vreemd is en dat we de verklaring vooral buiten het onderwijs moeten zoeken.

Scholen voor primair onderwijs zijn kleinschalig, er is een vaste groepsleerkracht, de leerlingen zitten in eenzelfde groep etc. Het is dan ook niet verwonderlijk dat in VO-3 de kaarten anders geschud zijn.

Een andere verklaring die spontaan naar boven komt is natuurlijk de puberteit. Op vijftienjarige leeftijd spelen andere zaken dan met twaalf jaar.

Zo zijn er ongetwijfeld nog meer verklaringen denkbaar

X (Hanke Korpershoek, een van de GION-onderzoekers: “vijftienjarigen zijn niet zo enthousiast over Likert schalen en vullen daarom lager in”

OF:

X Claire Fox, oprichter en directeur van Institute of Ideas en graag geziene commentator bij de BBC: “het gaat om de Millennials; ze zijn opgegroeid in een tijd waar alles kon; als het tegen zit duiken ze meteen in der slachtofferrol; het is hoog tijd dat de jongeren ruggengraat krijgen” (Trouw 15 oktober 2016)

X ???

X ???

maar kan het onderwijs nu zo maar zijn handen in onschuld wassen? Is dit geen al te gemakkelijke externe projectie?

Mijn **derde reactie** was dan ook om weer in te zoomen op scores in PO-8 en VO-3. Achter de aanduiding VO-3 gaat een verscheidenheid van schooltypen schuil (Vwo, Havo, Vmbo). Zou het misschien –net als bij de cognitieve variabelen- zo zijn dat leerlingen van het VMBO een lagere score hebben? Of gaan vooral de Vwo-leerlingen gebukt onder drie jaar VO?

De onderzoekers van het GION waren zo vriendelijk om op mijn verzoek de gemiddelde voor VO-3 uit te splitsen naar schooltype. Nogmaals dank hiervoor.

Laten we eens kijken naar deze subscores.

DIA INVOEGEN MET SCORES PER SCHOOLTYPE (17)

Non-cognitieve variabelen in iederjaar 3 naar VO-schooltypen i

	BB /KB	GL/TL	Havo	VWO	Totaal
* Competentiemotivatie	3,21	3,21	3,31	3,37	3,30
* Prestatiemotivatie	2,07	2,06	2,11	2,22	2,13
* Sociale motivatie	3,06	3,11	3,19	3,26	3,19
* Extrinsieke motivatie	2,67	2,65	2,72	2,68	2,66
* Welbevinden met docenten	3,14	3,08	3,12	3,20	3,18
* Welbevinden met klasgenoten	3,86	3,86	3,92	4,06	3,95
* Taak oriëntatie en	3,38	3,33	3,38	3,48	3,43
* Self-efficacy	3,50	3,52	3,48	3,55	3,52

Het algemene patroon is:

- de Vwo-leerlingen hebben op 7 van de 8 variabelen de hoogste scores
- gevolgd door de Havo-leerlingen
- daarna de leerlingen uit de beide Vmbo-groepen met een wisselende positie van hoger of lager
- de verschillen zijn doorgaans statistisch wel significant (vooral door steekproefgrootte)
- maar in absolute zin heel minimaal

De verklaring dat de daling in scores specifiek bij een bepaald onderwijstype gezocht moeten worden snijdt dus geen hout. Er lijkt sprake te zijn van een algehele, brede malaise, maar wat is er dan aan de hand?

Als **vierde stap** ben ik terug gekeerd op eerdere reacties en de blik opnieuw op het onderwijs gericht. Mijn vraag was: zijn er **specifieke** elementen in het Nederlandse onderwijs die ons op het spoor kunnen zetten? U zult begrijpen dat dit een vraag is zonder einde en dat er ongetwijfeld nog wel meer te vinden zal zijn dan de onderwerpen mijnerzijds.

DIA INVOEGEN OVER MOTIVATIE (18)

Een eerste opmerkelijk gegeven is de motivatie van leerlingen in het VO.

In het *Onderwijsverslag van 2013/2014* lezen we: "In vergelijking met leerlingen in **andere landen** zijne Nederlandse leerlingen op school weinig gemotiveerd om te leren... De betrokkenheid en motivatie van leerlingen verschilt tussen sectoren. In het basisonderwijs zijn leerlingen vaak actief betrokken... In het algemeen is de betrokkenheid in het VO minder groot dan in het basisonderwijs" (blz. 25).

In het nog tamelijk recente OECD-rapport (2016) *Netherlands 2016: Foundations for the Future, Reviews of National Policies for Education*. OECD-Publishing, Paris) staat op blz. 84 de volgende kop: "Many students in the Netherlands are not well-motivated. Compared to other OECD countries, Dutch students are also less willing to work through problems that are difficult, they do not remain interested in the tasks that they start, and, more than in other countries, they are likely to shy away from complex problems". Deze uitspraak heeft betrekking op 15 jarigen, dezelfde leeftijdscategorie als in het GION-onderzoek.

DIA INVOEGEN OVER PISA (19)

Er is nog een ander fenomeen dat je aan het denken zet en wel de resultaten van PISA-2015 (CITO (2016), *Resultaten PISA-2015 in vogelvlucht. Praktische kennis en vaardigheden van 15-jarigen*. Cito: Arnhem.

Zoals bekend is PISA een groot internationaal onderzoek naar kennis en vaardigheden van 15-jarige leerlingen in 35 OESO-lidstaten en 36 partnerlanden. In de zesde PISA-meting zijn toetsen afgenomen voor natuurwetenschappen, leesvaardigheid en wiskunde.

Natuurwetenschappen:

- in OESO-verband Nederland op de 11^e plaats
- binnen de 27 EU-landen Nederland op de 6^e plaats
- op zich een prima resultaat

MAAR:

- op de twee hoogste niveaus (niveau 5 en 6) in 2015 11% van de Nederlandse 15-jarigen en
- in 2006 was dat 13%!

Leesvaardigheid

- in OESO-verband Nederland op de 12^e plaats
- binnen de 27 EU-landen Nederland op de 7^e plaats
- op zich wederom een prima resultaat

MAAR:

- op de twee hoogste niveaus (niveau 5 en 6) in 2015 11% van de Nederlandse 15-jarigen
- geen vergelijkbare cijfers voor niveau 5 en 6 in eerdere jaren, maar in termen van algemeen gemiddelde is de trend dalende

Wiskunde

- in OESO-verband Nederland op de 6^e plaats
- binnen de 27 EU-landen Nederland op de 2^e plaats
- op zich een uitstekend resultaat

MAAR:

- op de twee hoogste niveaus (niveau 5 en 6) in 2015 16% van de Nederlandse 15-jarigen en
- geen vergelijkbare cijfers voor niveau 5 en 6 in eerdere jaren, maar in termen van algemeen gemiddelde is de trend flink dalend.

In het al eerder genoemd OESO-review lezen we: “While Dutch students generally perform better than the OECD average, the strongest Dutch students (those in the 95th percentile of performance) have a relatively smaller advantage” (blz. 81). (bij het 95e percentile ligt de lat nog een stuk hoger dan bij niveau 5 en 6).

DIA INVOEGEN WAT WETEN WE NU? (20)

Wat weten we nu?

- de sociaal-emotionele ontwikkeling en motivatie van onze leerlingen gaat eerder achteruit dan vooruit in de periode PO-8 en VO-3
- Nederlandse leerlingen in het VO zijn minder gemotiveerd dan hun leeftijdgenoten in andere landen en

-het aantal Nederlandse uitblinkers / top- performers op PISA laat een dalende trend zien. Met name deze beide laatste constatering dwingen ons om ook de hand in de eigen onderwijs-boezem te steken. De tijd van wegstijgen naar oorzaken buiten het onderwijs is voorbij.

DIA INVOEGEN MET PLAATJE KIND WAT TE DOEN ? (21)

Wat kunnen we nu in het onderwijs zelf doen om de spiraal naar boven terug te vinden? In deze tijd van verkiezingsbeloften regent het suggesties en beloftes: weg met de plofklassen / salarissen leerkrachten drastisch verhogen / verminderen van lestaken / gratis verstrekking van leermaterialen / terug met de studiebeurs / meer ruimte voor professionalisering / meer geld voor onderwijsachterstanden / structurele veranderingen in ons onderwijsbestel enz.

U zult mij niet horen zeggen dat ik niet blij zou zijn met extra geld, maar ik wil aandacht vragen voor twee andere invalshoeken, benaderingen die niet primair een kwestie van meer pecunia zijn.

DIA INVOEGEN OVER MOTIVATIE (22)

Externe motivatie versus **intrinsieke motivatie**

Bij externe motivatie komt de motivatie uit beloning / straf / discipline / dwang. Nu behoort ik niet tot de categorie van sprekers voor wie externe motivatie in het onderwijs een doodzonde is. Onderwijs hoeft niet altijd leuk te zijn. Soms is het ook doorzetten en vasthouden en kunnen externe stimuli daarbij een helpende hand bieden (in ieder geval bij mij in het verre verleden en wat minder ver in de tijd bij mijn kinderen).

Dit neemt niet weg dat leren en zeker een leven lang leren verankerd moet zijn in intrinsieke motivatie: leren dat boeit / leren dat voldoening geeft / leren dat vleugels geeft / leren als persoonlijke ontdekkingsreis / leren dat uit jezelf komt.

Onder de vele motivatie-theorieën maakt de Self-Determination-Theory (SDT) van Deci & Ryan, 2000; Ryan & Deci, 2000, veel furore. SDT gaat ervan uit dat mensen van nature intrinsiek gemotiveerd zijn om te leren. SDT kent drie kernbegrippen of basisbehoeften: competentie, autonomie en sociale verbondenheid. Competentie hangt samen met een gevoel van zinvol bezig zijn en niet iets doen waar je slecht in bent. Autonomie of vrijheid duidt op afwezigheid van voortdurende controle en sturing. Sociale verbondenheid betreft het gevoel van vertrouwen in de personen om je heen. Voldoening van die basisbehoeften is nodig voor intrinsieke motivatie.

Leerlingen willen graag en van nature aan hun competenties werken, maar willen daarbij wel de ruimte hebben om eigen keuzes te maken en tegelijkertijd het gevoel hebben van sociale betrokkenheid. Klinkt mooi, maar geen fata morgana? Hoe gaat dat nu in de praktijk?

(is niet meer dan een voorbeeld; ook hier geldt dat er meerdere wegen naar Rome leiden).

<Deci, E.L., & Ryan, R.M. (2000). The “what” and “why” of goal pursuits: Human needs and the self determination of Behaviour. *Psychological Inquiry*, 11, 227-268.

<Ryan, R., & Deci, E. (2000). Self determination theory and the facilitation of intrinsic motivation, social development, and well-being. The American Psychologist, 55 (1), 68-78.

Tot zover over motivatie als eerste hefboom voor verandering.
Als tweede eye opener wil ik het met u hebben over

DIA INVOEGEN OVER EFFICIENTIE VERSUS EFFECTIVITEIT (23)

Focus op Efficiëntie versus **effectiviteit**

Doing things right is efficiency. Doing the right thing is effectiveness

Met een uitgave van ruim Euro 35 miljard in 2017 zou het natuurlijk onzinnig zijn om het streven naar efficiëntie in de ban te doen. Terecht zijn er allerlei criteria om de vinger aan de pols te houden, maar mij bekruipt wel het gevoel dat we in de balans van efficiëntie versus effectiviteit te veel doorslaan naar efficiëntie en te weinig kijken naar effectiviteit. De Inspectie voor het Onderwijs hanteert strakke kwantitatieve rendementscriteria voor scholen; met de instellingen voor hoger onderwijs zijn prestatie-afspraken gemaakt; leerling-volgsystemen met een lange reeks van tussentijdse metingen registreren minutieus de cognitieve “voortgang”, een aantal keren per jaar krijgt iedere leerling zijn eigen prestatieprofiel in de vorm van een rapport; leerlingen zitten met jaargenoten in dezelfde klas en “ondergaan” dezelfde behandeling; hun prestaties worden onderling tegen elkaar afgezet enz.

Allemaal begrijpelijk, maar stimuleert deze aanpak wel de zelfredzaamheid van onze leerlingen? Leren zij op deze wijze hun eigen weg te vinden in de overdaad van beschikbare informatie? Dagen we de leerlingen ieder op hun eigen niveau maximaal uit? Laten we niet teveel talent verloren gaan? Slagen we erin leerlingen te laten inzien dat blijven leren en ontwikkelen noodzaak en uitdaging is?

Laten we ons afvragen - en Wil Richardson en Bruce Dixon kunnen ons daarbij helpen- hoe we de vraag naar effectiveness van ons onderwijs weer een prominente plaats kunnen geven.

DIA INVOEGEN MET TITELPAGINA (24)

10 principles for schools of modern learning.

The Urgent Case for Reimagining Today's Schools

Bij Will Richardson and Bruce Dixon (2017)

MODERN SCHOOLS:

1. Have articulated en shared beliefs about learning
2. Live a mission and vision informed by new context for learning
3. Have cultures for personal, self-determined learning
4. Have curriculum to meet needs and interests of the child
5. Embrace real-world application and real audiences as assessment for learning
6. See transparency and sharing as fundamental to a powerful learning environment

7. Use technology as amplifier for learning, creating ... and problem solving
8. Develop and communicate in powerful ways new stories of learning ...
9. Encourage community wide participation
10. Embrace and anticipate constant change and evolution
- 11.

Richardson en Dixon noemen tien principes voor hedendaags onderwijs die je aan het denken zetten. Elk principe is voorzien van prikkelende vragen om de discussie te stimuleren.

Bijvoorbeeld:

*Modern schools encourage community wide participation in equitable, effective education of children

-welke rol spelen ouders?

-hoe worden schoolgebouwen gebruikt na schooltijd?

En

*Modern schools embrace and anticipate constant change and evolution

-is er een cultuur die dit stimuleert?

-hoe zijn leraren en leerlingen hiermee bezig?

DIA INVOEGEN MET 3 PRINCIPES ALS VOORBEELD (25)

Naast discussie ten principale waarbij iedere school eigen keuzes zak maken, kun je ook kijken naar scholen die hele expliciete keuzes gemaakt hebben zoals AGORA

DIA INVOEGEN OVER AGORA (26)

Tot slot: weer terug naar blijdschap en kleur?

DIA INVOEGEN met klas (27)

ACHTERGROND INFORMATIE UIT VROEGER

ECONOMISCHE LOGICAS is dominant; scholen moeten scoren op rednemen; meten is weten etc.
Denk aan sysifus die iedere keer wweer de steen moet oprollen

MEISJES blz 119

11 maart 2014

*Tineke Paas en Lia Mulder en Jaap Roeleveld
Zittenblijvers en verwezen leerlingen in het cohortonderzoek COOL 5-18
2013 ITS, Radboud Universiteit Nijmegen / Kohnstamm Instituut Amsterdam*

Cohort COOL is in 2007 /08 gestart als opvolger van PRIMA cohorten en VOCL Cohorten. Om de drie jaar is er een meting. In het PO nemen 35.000 leerlingen van 550 scholen mee afkomstig uit groep 2, 5 en 8. Allerlei variabelen meegenomen zoals cijfers, maar ook werkhouding etc. en achtergrondkenmerken

In 2010/2011 weer meting geweest.

Je kunt nu vergelijking maken van leerlingen die zijn niet vertraagd zijn, die zijn blijven zitten = vertraagden en leerlingen die verwezen zijn naar so

De leerlingen uit COOL 1 =2007/2008 in groep 2 en 5 waren toen nog niet vertraagd / vertraagd of verwezen. Dat weten we pas sinds COOL2 uit 2010 / 2011.

Maar op basis van COOL2 zijn de Leerlingen uit COOL1 gesorteerd naar onvertraagd, vertraag en verwezen (MAAR DAT WAS TOEN NG NIET HET GEVAL)

WAT levert deze herverdeling met terugwerkende kracht nu op?

Op eerste meetmoment zijn er duidelijke cognitieve verschillen voor lezen, taal en rekenen tussen onvertraagde leerlingen enerzijds en de vertraagde en verwezen leerlingen anderzijds. MAAR tussen vertraagde = zitten blijven en verwezen leerlingen zijn er vrijwel geen cognitieve verschillen. Wel grote verschillen tussen vertraagden en verwezen leerlingen in werkhouding, gedrag, conflicten met leerkracht.

Na drie jaar zijn de cognitieve verschillen wel groot. De leerlingen in so zijn dus duidelijk verder op geraakt. Vertraging is beter dan verwijzing

Op blz 9 ook cijfers naar sekse:

**Leerlingen in COOL 1 in groep 2 en nu na drie jaar
Meisjes iets meer onvertraagd (84,1% versus 80,6% bij jongens)
Jongens wat meer vertraagd (14,6%) dan meisjes 13,4%
Jongens meer verwezen (4,8%) versus meisjes 2,6%*

**Leerlijnen bij COOL1in groep 5 en nu drie jaar later*

Meisjes iets meer onvertraagd: 95,1% versus 94,7%
Jongens (3,6%) evenveel vertraagd als meisjes (3,7%)!
Jongens (2,0%) iets meer verwezen dan meisjes (1,2%)

MEISJES blz 158 e.v.

Drie dikke rapporten van GION over Overgangen en aansluitingen in het onderwijs

Deelrapportage 1: reviewstudie naar po-vo en vmbo-mbo

GION Januari 2016

H. Korpershoek e.a.

Een van de beste overzichten naar relevante factoren op dit moment voor deze beide scharnierpunten

-is een hele fraaie literatuurstudie naar factoren die van invloed zijn. Goed voorbeeld van mooie literatuurstudie met trefwoorden en databases. Start met 20.000!!!! publicaties waarvan er ruim 120 overblijven.

Ook literatuurstudie mbt regelgeving en beleid overgang po-vo en vmbo-mbo.

Bijvoorbeeld: plaats van cito-eindtoets etc.

*PO-VO

-model op p.14 met factoren op allerlei niveaus

-overgangen in onderwijs zijn richting gevende scharnierpunten in de schoolloopbaan van leerlingen

-op leerling niveau zijn van belang opleidingsniveau /

CQ milieu ouders / etniciteit en jongens.

Jongens: meer doubleren, vaker SO, stromen vaker af; meer drop outs etc.

Deze sekseverschillen gelden voor vrijwel alle sociaal-etnische groepen en zijn in de laatste 5 tot 10 jaar nauwelijks veranderd

-zittenblijven is nadelig zo blijkt steeds meer

Intacte gezinnen zijn beter dan een/ouder of gemengde gezinnen

-late (relatief oudere) kinderen bij begin is beter dan vroege kinderen

-mooie indeling over invloed ouders naar responsiveness (warmte / ondersteuning) en demandingness (controle / discipline). Mengvorm = autoritatieve stijl is de beste

-vo-scholen met vroege selectie / enkelvoudig is slecht

*VMBO-MBO

-loopt vrijwel parallel met po/vo maar sekse is nauwelijks van belang ??????Meisjes lijken iets meer bezig te zijn met loopbaan oriëntatie dan jongens blz. 83

HOE komt dat? segregatie naar richting?

-Nederlandse model met vmbo en onderscheid mbo / hbo is vrijwel uniek. Daardoor weinig vergelijkingsmateriaal

-school kan veel ondersteuning bieden 85 e.v.

*Verhalen over beleidsruimte in beide overgangen

-alle regelgeving en besluitenlijsten worden uitgedroogd

DEEL II: Overgangen en aansluitingen in het onderwijs. Deelrapportage 2: empirische studie naar de cognitieve en niet-cognitieve ontwikkeling van leerlingen rondom de po-vo-overgang.

M. van Rooijen e.a. GION april 2016

*Nu gaat het om de cijfers en toetsing van de review in deel I

*onderzoek uit 2013 blz 10: **na 3 jaar en dus VO-3** zit ongeveer 60% van de leerlingen in een bij het schooladvies passend niveau; 10% gedoubleerd; opstroom 15% en afstroom ongeveer 15%

*dit onderzoek blz 7: na 4 jaar is dus VO-4: 56% conform advies; 12% gedoubleerd; opstroom is 13% en afstroom is 19% (12 + 13 + 19) = 44%

-als je kijkt naar de niet-cognitieve variabelen (blz 7) dan zie je vanaf PO-8 en de meting in VO-3 een dalende trend voor vrijwel alle variabelen een dalende trend!!! = tabel op bl 105:

competentiemotivatie / sociale motivatie / extrinsieke motivatie / welbevinden met docenten / welbevinden met klasgenoten / taakorientatie en self-efficacy)

-wie loopt er risico bij overgang: opleidingsniveau / etniciteit en sekse

-mooi in onderzoek is de dubbele benadering: retrospectief: hoe is het feitelijk gegaan? En prospectief: voorspellend

-ipv scharnierpunten spreken sommigen ook van institutionele onderbrekingen: po naar vo = meerdere leerkrachten en vakken; indeling in niveaugroepen ; schoolgrootte; manier van cijfers geven;

-op blz 12 een model met drie niveaus: factoren op leerlingniveau/ schoolniveau (aanbiedende school= po en ontvangende school = vo

-data gebaseerd op COOL 5-18 en DUO / BRON; Cool is dominant blz 17. Het gaat bij COOL om de leerlingen die in 07/08 in po-8 zaten (38.000 leerlingen en 550 scholen) en in 10/11 in derde jaar van vo (21.384 leerlingen en 151 vo-scholen). Ongelooflijk pokkenwerk om zoveel mogelijk te koppelen met data voor de tussenliggende jaren (met heel veel privacy bescherming kan dat via CBS / DUO en RIN-nummers blz 20

-Wat hebben we allemaal aan data / variabelen (ook in ander onderzoek bruikbaar!!!)

--- sekse / ses/ etnische herkomst / leeftijd / indicatie zorgleerling

---cognitieve kenmerken: toets begrijpend lezen (2x) / idem rekenen, wiskunde / cito-eindtoets / rapportcijfers Nederlands, Engels, wiskunde

---niet cognitieve kenmerken (erg interessant): schoolmotivatie / welbevinden van leerlingen alsmede van docenten / self-efficacy / taakorientatie / persoonlijkheid met Five Factor Personality Inventory / school burn out / schoolbetrokkenheid

---schoolloopbaangegevens: schooladvies vanuit PO (mooie reductie gemaakt in diversiteit; precieze onderwijsposities in de verschillende jaren met mooie indikking; leerjarenladder = schaal met combinatie van leerjaar en schooltype in EEN schaal (ook elders bruikbaar)

---schoolkenmerken po: denominatie / provincie / stedelijkheid / indicatie leerlingenpopulatie naar gewicht

---schoolkenmerken VO: inrichting onderbouw; toelatingsbeleid

-jongens en meisjes exact dezelfde CITO-score en heel minimale verschillen bij schooladvies

-verder veel gecompliceerde analyses; ook soms moeilijk te begrijpen

---scores van jongens en meisjes op cognitieve onderdelen in po-8 en vo-3

Jongens in po-8 wat beter op rekenen en meisjes op begrijpend lezen (blz 91); blijft ook zo in vo-3, maar de verschillen tussen schoolniveau (bijvoorbeeld havo / vwo) zijn groter dan naar sekse; zelfde beeld naar SES en Etniciteit

---scores op de niet-cognitieve variabelen in po-8 en vo-3

De trend is dalende over een breed vlak

!!! (105). Waarom??? Aanvullende vragen gesteld aan Hanke Korpershoek

Verschillen tussen jongens en meisjes zijn er niet of minimaal

Oude 5 t/m 8 in praatje

Verdeling populatie PO = oude 5

-vertraging = doubleren
-verwijzing naar speciaal (basis)onderwijs
=oude 6

Competenties -= oude 7

Cito = oude 8

"" bij jongens iets meer, maar niet HEEL ERG veel COOL

Aantal leerlingen uit groep 2 en 5 uit COOL 1 heeft bij COOL 2 (2010/2011) vertraging opgelopen = doubleren;

GROEP 2: dat kan dus zijn in groep 2, 3 en 4 . Zonder vertraging zitten deze leerlingen in groep 5

GROEP 5: dat kan dus zijn in groep 5, 6 en 7. Zonder vertraging in groep 8

Percentages voor vertraging en verwezen in Stapel ORD 2012; set C: Migratie >>>>>

Cijfers zijn moeilijk te interpreteren en zeggen weinig over trends per leerjaar

GROEP 2 : Onvertraagd is 82,1% Vertraagd is 14,2% en Verwezen is 3,7% Samen 100%

GROEP 5: Onvertraagd is 94,8% Vertraagd is 3,6% en Verwezen is 1,6% Samen 100%

GEMIDDELD: Onvertraagd is 88,1% Vertraagd is 9,1% en Verwezen is 2,8% Samen 100%

Verschil Jongens en meisjes

GROEP 2	jongens	meisjes
Onvertraagd	80,6 %	84,1 %
Vertraagd	14,6 %	13,4 %
Verwezen	4,8 %	2,6 %

GROEP 5	jongens	meisjes
Onvertraagd	94,4 %	95,1 %
Vertraagd	3,6 %	3,7 %
Verwezen	2,0 %	1,2 %

Wat aan andere variabelen in COOL?

*Taal: taal voor kleuters / begrijpend lezen / (lees)woordenschat / drie minuten toets(= technisch lezen)

*Rekenen: ordenen / rekenen/wiskunde

*Niet-cognitieve prestaties: leerlingprofiel ingevuld door leraren (onderpresteren / gedrag / werkhouding / populariteit / afhankelijkheid / conflict / nabijheid / ouderbetrokkenheid)

*Gezinskenmerken en oudervragenlijst (opleiding / herkomst / samenstelling gezin etc.

*Verkorte versie Big Five bij leerlingen met subschalen voor karakter op dimensies als: extrovert versus introvert

onverdraagzaam versus verdraagzaam

ordelijk versus niet-ordelijk

emotioneel versus niet-emotioneel

autonoom, onafhankelijk versus niet-autonoom, volgzaam

*leerlingenvragenlijst mbt motivatie voor school / welbevinden in de klas /zelfvertrouwen / taakmotivatie etc. IS AFGENOMEN IN GROEP 5 en 8 in COOL1

*vragenlijst burgerschapscompetenties in groep 8

*uitstroomformulier in groep 8

Voor volledig overzicht zie bijvoorbeeld Technisch Rapport COOL2 op blz 17 ev

In Stapel ORD 2012; set C: Migratie >>>>> geen cijfers over verschillen naar geslacht ???? zijn die er wel of niet OF niet gerapporteerd. Zie Driessen en Van Langen 2010

In plaats van significantie vaak ook effect size of ES of effectgroottes: ES van 0,20 is klein; 0,50 is middelmatig en ,80 is groot

Wel tabel voor cognitieve prestaties van jongens en meisjes in groep 8 uit COOL 2 (2011/2012)

In SET D: Schoolprestaties >>>>>>>>>>

Onderdeel	jongens	meisjes	ES
Leeswoordenschat	112,9	113,8	-0,07
Drie minuten Toets	85,8	88,0	-0,14
Begrijpend lezen	54,7	57,7	-0,18
Rekenen	118,1	115,5	0,29
<hr/>			
Totaalscore op CITO Eindtoets	533,9	534,0	-0,02
CITO studievaardigheden	29,0	29,1	0,00
Score op CITO rekenen	44,6	40,9	0,34
Score op CITO wereldoriëntatie	64,5	59,6	0,37
Score op CITO taal	69,9	73,9	-0,28
<hr/>			
Adviesschaal	7,9	7,8	0,02

CONCLUSIE:

-jongens beter in rekenen, meisjes beter in taal

-geen verschil bij totale Eindtoets en Advies

-verschillen minimaal ZIE Driessen Prestaties, gedrag en houding van basisschoolleerlingen 2009 Blz. 11.

Daar ook cijfers voor groep 2.

Onderdeel	jongens	meisjes	totaal
-Taal	72,3	73,3	72,9
-Rekenen	57,4	57,9	57,7
-Woordenschat	112,9	113,8	113,4

NERGENS SIGNIFICANT

In zelfde rapport van Driessen ook cijfers over leerkrachtoordeel over prestaties / attitudes en gedrag (blz 14).

Zowel in groep 2 als groep 8 oordelen leerkrachten op alle kenmerken gunstiger over meisjes dan over jongens!!

-minimale verschillen voor kenmerken onderpresteren / populariteit / leerkracht-leerling afhankelijkheid / leerkracht-leerling conflict en leerkracht-leerling nabijheid

-vermeldenswaardige verschillen voor de kenmerken werkhouding en (sociaal) gedrag

HETR GAAT EVENWEL NIET om redelijke verschillen

In SET E van ORD 2012 cijfers over aandeel zorgleerlingen in reguliere?????? (ik denk van wel)BAO Meisjes 20% en jongens 26% In hele populatie 23% zorgleerlingen

Bij jongens ook vaker meervoudigheid van problemen (leerachterstand / dyslexie / problematische werkhouding etc).

In Technisch rapport COOL2 op bl 86:

GROEP	% zorgleerlingen jongens	% zorgleerlingen meisjes
-Groep2	23,4	16,3

-Groep5	31,3	23,4
-Groep8	24,1	19,1

Over- en onder-advisering

In vorige eeuw overadvisering allochtone leerlingen: bij gelijk toetsresultaat toch hoger advies door de school. Allerlei verklaringen voor (Driessen: Dwe doelgroepen van het onderwijsachterstandenbeleid: ontwikkelingen in prestaties en advies voortgezet onderwijs. ITS 2012) op blz 40 e.v.

Vanaf de tweede helft van jaren negentig geen of minder overadvisering allochtone leerlingen.

Nogmaals bevestigd in dit onderzoek

Iets meer over cohorten:

-normaal alleen survey om de zoveel jaar; kostbaar; iedere keer weer dezelfde data verzamelen; geen gegevens over ontwikkeling in de tijd; van moment tot moment

-met cohort volg jr dezelfde leerlingen over langere perioden. Je verzamelt heel veel datas en groot deel ook maar: persoonskenmerken / gezinskenmerken / gedragskenmerken / cognitieve competenties / niet-cognitieve competenties; je stapel al die gegevens op elkaar en dan kun je heel veel vragen beantwoorden als:

-gewichtenregeling succesvol?

-achterstand allochtonen groter of kleiner en recentelijk:

-over of onderadvisering BAO bij allochtone leerlingen?

Beter doubleren in bao of verwijzen naar SO

MAAR je zou ook bijvoorbeeld kunnen doen

-kinderen met oudere vaders lagere prestaties op bao

-kinderen van gescheiden ouders etc.

Veldwerk is ongelooflijk complex; zo laag mogelijke cohortmortaliteit etc.

-verwijzing naar SO is hoger iets (COOL)

-over verdeling naar lj geen cijfers gevonden, maar vermoedelijk in groep 8 ongeveer 50 / 50

-cognitieve prestatie en andere kenmerken??

Zie Prima en zie COOL

Verschillen per sekse??

IN DRIESSEN en Van Langen 2010 staan samenvattingen

Driessen en Van Langen 2010 over basisonderwijs

*COGNITIEVE COMPETENTIES in BAO

-in Prima toetsen in 2/4/6/8 Afnomen voor taal en rekenen/wiskunde.

Jongens iets beter in rekenen; meisjes in taal en begrijpend lezen.

Hele minimale verschillen. Statistisch ging het om kleine effecten

Ook in COOL zijn toetsen afgenomen: bekende verhaal van lezen en taal iets beter voor meisjes en rekenen /wiskunde iets beter voor jongens

Ook in de PPON-studies (Periodieke Peiling van het Onderwijsniveau in Nederland) zelfde beeld
CONCLUSIE: blz 14: "er zijn wel verschillen in cognitieve competenties van jongens en meisjes in basisonderwijs, maar deze verschillen kunnen over het algemeen worden getypeerd als hooguit klein (ES = 0,20) en een enkele keer als middelmatig (ES = 0,50): jongens in rekenen / wiskunde/ wereldoriëntatie en Engels en meisjes in taal en lezen

INTERNATIONAAL vinden dit beeld ook terug: lezen en taal in voordeel meisjes en jongens bij wiskunde en natuurkunde

**NIET-COGNITIEVE COMPETENTIES in BAO*

Uit Prima en COOL bleek dat leerkrachten gunstiger oordelen over meisjes dan jongens inzake een aantal gedrags- en houdingskenmerken. Meisjes (zie ook eerder) gunstiger bij Sociaal gedrag en Werkhouding (matig effect). Effecten zijn groter dan bij cognitieve competenties.

Uit PRIMA EN COOL bleek ook dat jongens vaker zorgleerling zijn

**SCHOOLLOOPBAAN BAO*

-advies vo: geen grote sekseverschillen

-in speciaal bao 2/3 van leerlingen zijn jongens en in so zelfs 72% (in alle clusters meerderheid jongens, maar vooral in cluster 4 = ruim 80 %

-jongens doubleren meer

FACTA 3 juni 2013 TEKST

Bbvbb

Bronnen zijn:

**Cbs met jaarlijkse uitgave van Jaarboek onderwijs in cijfers plus interactieve database Statline waar jezelf kunt zoeken en combineren*

**Inspectie van het Onderwijs met jaarlijkse uitgave ONDERWIJSVERSLAG: DE Staat van het Nederlandse Onderwijs.*

**OCenW met jaarlijkse uitgave van Trends in beeld. Zicht op Onderwijs, Cultuur en Wetenschap*

**OCenW met jaarlijkse uitgave van Kerncijfers .plus jaarlijks internationaal Education at a Glance*

XCXXX lets meer over cohorten:

-normaal alleen survey om de zoveel jaar; kostbaar; iedere keer weer dezelfde data verzamelen; geen gegevens over ontwikkeling in de tijd; van moment tot moment

-met cohort volg je dezelfde leerlingen over langere perioden. Je verzamelt heel veel data en groot deel ook maar: persoonskenmerken / gezinskenmerken / gedragskenmerken / cognitieve competenties / niet-cognitieve competenties; je stapel al die gegevens op elkaar en dan kun je heel veel vragen beantwoorden als:

-gewichtregeling succesvol?

-achterstand allochtonen groter of kleiner en recentelijk:

-over of onderadvisering BAO bij allochtone leerlingen?

-beter doubleren in bao of verwijzen naar SO

MAAR je zou ook bijvoorbeeld kunnen doen

-kinderen met oudere vaders lagere prestaties op bao

-kinderen van gescheiden ouders etc.

Veldwerk is ongelooflijk complex; zo laag mogelijke cohortmortaliteit; privacy van adressen en onderwijs nummers etc.

**Cohorten:*

****PRIMA in de jaren 1994/1995 t/m 2004/2005*

Om de twee jaar een meting = 6 opeenvolgende metingen
Groep 2,4,6 en 8 en longitudinaal
60.000 leerlingen en 600 scholen
Voor variabelen zie lijstje COOL5-18

***COOL5-18 vanaf 2007/2008 met iedere drie jaar / breed spectrum aan variabelen cognitief / sociaal-emotioneel als selfefficacy, motivatie, welbevinden/ achtergrond- en persoonskenmerken / leerkrachtoordelen / thuissituatie etc.
bij start 38.000 leerlingen uit BAO van groep 2 / 5 / 8 !!!!!!!!!!!!! en afkomstig van 550 scholen
In 2010/2011 2^e meting en derde in 2013/2014

COOL1 is 2007/2008
COOL2 is 2010/2011
COOL3 is 2013/2014

Wat aan andere variabelen in COOL?

*Taal: taal voor kleuters / begrijpend lezen / (lees)woordenschat / drie minuten toets (= technisch lezen)

*Rekenen: ordenen / rekenen/wiskunde

*Niet-cognitieve prestaties: leerlingprofiel ingevuld door leraren (onderpresteren / gedrag / werkhouding / populariteit / afhankelijkheid / conflict / nabijheid / ouderbetrokkenheid)

*Gezinskenmerken en oudervragenlijst (opleiding / herkomst / samenstelling gezin etc.)

*Verkorte versie Big Five bij leerlingen met subschalen voor karakter op dimensies als:
extrovert versus introvert

onverdraagzaam versus verdraagzaam

ordelijk versus niet-ordelijk

emotioneel versus niet-emotioneel

autonoom, onafhankelijk versus niet-autonoom, volgzaam

*leerlingenvragenlijst mbt motivatie voor school / welbevinden in de klas / zelfvertrouwen / taakmotivatie etc. IS AFGENOMEN IN GROEP 5 en 8 in COOL1

*vragenlijst burgerschapscompetenties in groep 8

*uitstroomformulier in groep 8

Voor volledig overzicht zie bijvoorbeeld Technisch Rapport COOL2 op blz 17 ev

***In Driessen en Van Langen 2010 is analyse gemaakt van sekseverschillen in Prima en COOL

BAO is deel van PO

-PO is 1,572 miljoen leerlingen in 12/13

-regulier BAO 1,498 Jongens 50,5%

Speciaal BAO 39.936 Jongens 65,3% = 2/3 jongens

Speciaal onderwijs (4012) Jongens 74,0%; vier clusters = 3/4 jongens

Instroom in Speciaal BAO en SO op 4 jarige leeftijd

Tijdens BAO nog maar geringe verwijzing

Tijdens BAO iets meer doubleren door jongens

Precieze cijfers per leerjaar zijn niet bekend (waarschijnlijk: niet overal jaargroepen)

"" bij jongens iets meer, maar niet HEEL ERG veel volgens COOL

Aantal leerlingen uit groep 2 en 5 uit COOL 1 heeft bij COOL 2 (2010/2011) vertraging opgelopen = doubleren;

GROEP 2: dat kan dus zijn in groep 2, 3 en 4 . Zonder vertraging zitten deze leerlingen in groep 5

**COGNITIEVE COMPETENTIES in BAO*

-in Prima toetsen in 2/4/6/8 Afgenomen voor taal en rekenen/wiskunde.

Jongens iets beter in rekenen; meisjes in taal en begrijpend lezen.

Hele minimale verschillen. Statistisch ging het om kleine effecten

Ook in COOL zijn toetsen afgenomen: bekende verhaal van lezen en taal iets beter voor meisjes en rekenen /wiskunde iets beter voor jongens

*Ook in de **PPON-studies** (Periodieke Peiling van het Onderwijsniveau in Nederland) zelfde beeld*

CONCLUSIE: blz 14: "er zijn wel verschillen in cognitieve competenties van jongens en meisjes in basisonderwijs, maar deze verschillen kunnen over het algemeen worden getypeerd als hooguit klein (ES = 0,20) en een enkele keer als middelmatig (ES = 0,50): jongens in rekenen / wiskunde/ wereldoriëntatie en Engels en meisjes in taal en lezen

INTERNATIONAAL vinden dit beeld ook terug: lezen en taal in voordeel meisjes en jongens bij wiskunde en natuurkunde

**NIET-COGNITIEVE COMPETENTIES in BAO*

Uit Prima en COOL bleek dat leerkrachten gunstiger oordelen over meisjes dan jongens inzake een aantal gedrags- en houdingskenmerken. Meisjes (zie ook eerder) gunstiger bij Sociaal gedrag en Werkhouding (matig effect). Effecten zijn groter dan bij cognitieve competenties.

Uit PRIMA EN COOL bleek ook dat jongens vaker zorgleerling zijn

Meisjes iets gunstiger beoordeeld door leerkrachten op werkhouding en gedrag.

In zelfde rapport van Driessen ook cijfers over leerkrachtoordeel over prestaties / attitudes en gedrag (blz 14).

Zowel in groep 2 als groep 8 oordelen leerkrachten op alle kenmerken gunstiger over meisjes dan over jongens!!

-minimale verschillen voor kenmerken onderpresteren / populariteit / leerkracht-leerling afhankelijkheid / leerkracht-leerling conflict en leerkracht-leerling nabijheid

-vermeldenswaardige verschillen voor de kenmerken werkhouding en (sociaal) gedrag

HET GAAT EVENWEL NIET om redelijke verschillen